Journal Of Financial Advances

An Empirical Study on the Effect of Corporate Governance Quality on the Transparency of Anti-Corruption Disclosures

Soheila Askari Hassanabadi[1], Hamid Birjandi[2]✉, Zahra Fathi[3], Ramin Mohammadi[4]

1. Department of Accounting, Dar.C, Islamic Azad University, Darab, Iran. Email: soheila.askari@iau.ac.ir
2. Corresponding Author, Ph.D. in Accounting, Audit Expert at Shiraz Municipality. Email: h.birjandi63@gmail.com
3. Ph.D. in Accounting, Audit Expert at Shiraz Municipality. Email: Fathee8654@gmail.com
4. Master of Accounting, Fasa Branch, Islamic Azad University, Fasa, Iran. Email: Rm6646625@gmail.com

Article Info

Article type: Research Article

Article history:
Received: May 10, 2026
Revised: July 8, 2026
Accepted: November 21, 2026
Published online: November 21, 2026

Keywords:
Corporate Governance, Board Independence, CEO Duality, Institutional Ownership, Anti-Corruption Disclosure

ABSTRACT

Objective: Economic corruption is one of the major obstacles to sustainable development, as it undermines public trust, reduces market efficiency, and encourages opportunistic behavior. Corporate governance, through effective managerial oversight, accountability, and improved information transparency, can play an important role in enhancing the disclosure of anti-corruption activities. This study aims to empirically examine the effect of corporate governance quality on the transparency of anti-corruption disclosure among companies listed on the Tehran Stock Exchange.

Method: This applied quantitative study employs an ex post facto research design. The statistical population consists of companies listed on the Tehran Stock Exchange, from which 111 companies were selected using systematic elimination sampling criteria for the period 2014–2023. To test the research hypotheses, multiple regression models based on panel data and the fixed-effects estimation method were employed. Data analysis was conducted using EViews version 13.

Results: The empirical results indicate that board independence, CEO duality, and institutional ownership have positive and statistically significant effects on the transparency of anti-corruption disclosure. These findings suggest that corporate monitoring mechanisms and ownership structure can play important roles in improving the disclosure of information related to anti-corruption activities.

Conclusion: The findings demonstrate that corporate governance quality is an important factor in enhancing the transparency of anti-corruption disclosure among companies listed on the Tehran Stock Exchange. Accordingly, strengthening board independence, paying attention to managerial structure, and enhancing institutional shareholders' monitoring activities may contribute to improving corporate accountability and information transparency.

Cite this article: Askari Hassanabadi, S. A., Birjandi, H., Fathi, Z., & Mohammadi, R. (2026). An Empirical Study on the Effect of Corporate Governance Quality on the Transparency of Anti-Corruption Disclosures. *Journal of Financial Advances*, *1* (1), 1-14. https://doi.org/10.22091/jfa.2026.15931.1004

© Author(s) retain the copyright and full publishing rights. **Publisher**: University of Qom.

پیشرفت‌های مالی

بررسی تجربی تأثیر کیفیت حاکمیت شرکتی بر شفافیت افشای اقدامات ضد فساد

سهیلا عسکری حسن آبادی[۱]، حمید بیرجندی[۲]✉، زهرا فتحی[۳]، رامین محمدی[۴]

۱. گروه حسابداری، واحد داراب، دانشگاه آزاد اسلامی، داراب، ایران. رایانامه: soheila.askari@iau.ac.ir
۲. نویسندهٔ مسئول، دکتری حسابداری، کارشناس حسابرسی شهرداری شیراز. رایانامه: h.birjandi63@gmail.com
۳. دکتری حسابداری، کارشناس حسابرسی شهرداری شیراز. رایانامه: Fathee8654@gmail.com
۴. کارشناسی ارشد حسابداری، واحد فسا، دانشگاه آزاد اسلامی، فسا، ایران. رایانامه: Rm6646625@gmail.com

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخچه مقاله:
تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۲/۲۰
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۴/۱۷
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۸/۳۰
تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۸/۳۰

کلیدواژه‌ها:
حاکمیت شرکتی، استقلال هیئت‌مدیره، دوگانگی وظایف مدیرعامل، مالکیت نهادی، افشای مبارزه با فساد.

چکیده

هدف: فساد اقتصادی یکی از موانع مهم توسعه پایدار است که با تضعیف اعتماد عمومی، کاهش کارایی بازارها و افزایش رفتارهای فرصت‌طلبانه، ضرورت تقویت سازوکارهای نظارتی و پاسخگویی شرکت‌ها را افزایش می‌دهد. حاکمیت شرکتی از طریق ایجاد نظارت مؤثر بر عملکرد مدیران و بهبود شفافیت اطلاعاتی می‌تواند نقش مهمی در ارتقای افشای اقدامات مرتبط با مبارزه با فساد ایفا کند. هدف پژوهش حاضر، بررسی تجربی تأثیر کیفیت حاکمیت شرکتی بر شفافیت افشای اقدامات ضد فساد در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است.

روش پژوهش: این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش، کمی و پس‌رویدادی است. جامعه آماری شامل شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده که با استفاده از روش حذف سیستماتیک، ۱۱۱ شرکت برای دوره زمانی ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۲ انتخاب شدند. برای آزمون فرضیه‌ها از مدل‌های رگرسیون چندمتغیره با داده‌های تابلویی و روش اثرات ثابت استفاده شد. تحلیل داده‌ها نیز با بهره‌گیری از نرم‌افزار EViews نسخه ۱۳ انجام گرفت.

یافته‌ها: نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان داد استقلال هیئت‌مدیره، دوگانگی وظایف مدیرعامل و مالکیت نهادی، همگی دارای تأثیر مثبت و معناداری بر شفافیت افشای اقدامات ضد فساد هستند. این نتایج بیانگر آن است که سازوکارهای نظارتی و ساختار مالکیت شرکت‌ها می‌توانند در افزایش سطح افشای اطلاعات مرتبط با مبارزه با فساد نقش مؤثری داشته باشند.

نتیجه‌گیری: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد کیفیت حاکمیت شرکتی از عوامل مؤثر بر ارتقای شفافیت افشای اقدامات ضد فساد در شرکت‌های بورسی ایران است. بر این اساس، تقویت استقلال هیئت‌مدیره، توجه به ساختار مدیریتی و افزایش نظارت سهامداران نهادی می‌تواند زمینه بهبود پاسخگویی سازمانی و توسعه شفافیت اطلاعاتی را فراهم سازد.

استناد: عسکری حسن آبادی، سهیلا؛ بیرجندی، حمید؛ فتحی، زهرا؛ و محمدی، رامین. (۱۴۰۵). بررسی تجربی تأثیر کیفیت حاکمیت شرکتی بر شفافیت افشای اقدامات ضد فساد. *پیشرفت‌های مالی*، ۱ (۱)، ۱۴-۱. https://doi.org/10.22091/jfa.2026.15931.1004

ناشر: دانشگاه قم.

© نویسندگان.

مقدمه

حاکمیت شرکتی به‌عنوان مجموعه‌ای از مکانیزم‌های داخلی و خارجی تعریف می‌شود که با هدف کنترل رفتار مدیران و حفاظت از حقوق ذینفعان عمل می‌کند. این مفهوم، در تلاش برای کاهش تضاد منافع میان مالکان (سهامداران) و مدیران شرکت‌ها، جایگاه ویژه‌ای یافته است. حاکمیت شرکتی مؤثر از طریق حضور مدیران مستقل در هیئت‌مدیره، تمرکز مالکیت نهادی، و تفکیک وظایف مدیریت می‌تواند به بهبود شفافیت اطلاعاتی و کاهش رفتارهای فرصت‌طلبانه منجر شود (تریکر[1]، ۲۰۱۹). از دیدگاه نظریهٔ نمایندگی، وجود اعضای مستقل در هیئت‌مدیره و نظارت فعال سهامداران نهادی می‌تواند به‌عنوان راهکاری مؤثر برای کاهش مسائل نمایندگی عمل کند (آگیولرا و دِسِندر[2]، ۲۰۱۸). سهامداران نهادی با دارا بودن منابع و تخصص کافی، می‌توانند نقش نظارتی مؤثری بر مدیران ایفا کرده و از انحراف احتمالی منابع به منافع شخصی جلوگیری نمایند (فِرِل و همکاران[3]، ۲۰۱۶). در این میان، یکی از چالش‌های جدی برای اقتصادها، به‌ویژه بازارهای نوظهور، گسترش فساد مالی و اداری است. فساد، به‌عنوان سوءاستفاده از قدرت برای منافع شخصی تعریف می‌شود و تأثیرات مخربی بر کارایی اقتصادی، مشروعیت نهادها، و رفاه اجتماعی دارد (بانک جهانی[4]، ۲۰۲۳). فساد نه‌تنها به کاهش سرمایه‌گذاری خصوصی و رشد اقتصادی منجر می‌شود، بلکه اعتماد عمومی به نهادهای اقتصادی و سیاسی را نیز تضعیف می‌کند (سازمان شفافیت بین‌الملل[5]، ۲۰۲۴). تجربه‌های جهانی نشان داده‌اند که پیشگیری از فساد نیازمند استقرار نظام‌های قوی حاکمیت شرکتی است. این نظام‌ها با ارتقای شفافیت، مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی، می‌توانند محیطی ایجاد کنند که بروز فساد را محدود کند (سازمان همکاری و توسعه اقتصادی[6]، ۲۰۲۳). براین‌اساس، راهکارهای پیشگیرانه همچون ایجاد سیستم‌های انگیزشی مؤثر، ارتقای فرهنگ سازمانی، و نهادینه‌سازی ارزش‌های اخلاقی به‌عنوان راهبردهای کلیدی در مبارزه با فساد مطرح شده‌اند (اشفورث و همکاران[7]، ۲۰۰۸). در ایران نیز، همانند بسیاری از کشورها، فساد اداری یکی از موانع جدی توسعه اقتصادی محسوب می‌شود. علی‌رغم تلاش‌های صورت‌گرفته، شواهد حاکی از تداوم و پیچیدگی این پدیده است (میرزایی و همکاران، ۱۴۰۲). به همین دلیل، مطالعه رابطه میان حاکمیت شرکتی و کیفیت افشای مبارزه با فساد، می‌تواند به ارائه راهکارهای مؤثر در بهبود شفافیت مالی و ارتقای سلامت اداری کمک نماید.

مبانی نظری

یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های ساختار حاکمیت شرکتی، استقلال هیئت‌مدیره است. بر اساس تئوری نمایندگی، هیئت‌مدیره مستقل نقش مهمی در کاهش تضاد منافع میان مدیران و سهامداران ایفا می‌کند (فاما و جنسن[8]، ۱۹۸۳). استقلال اعضای هیئت‌مدیره، احتمال اعمال نظارت مؤثر بر مدیران و الزامات مربوط به افشای اطلاعات مالی و غیرمالی را افزایش می‌دهد.به طور خاص، استقلال بیشتر در هیئت‌مدیره می‌تواند از بروز فساد و سوء استفاده از منابع شرکت جلوگیری کند و کیفیت افشای مبارزه با فساد را بهبود بخشد (رز–اکرمن، ۲۰۲۴؛ سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، ۲۰۲۳). درواقع، در چارچوب تئوری نمایندگی، نظارت قوی‌تر به کاهش رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران و بهبود شفافیت گزارشگری منجر می‌شود (سازمان شفافیت بین‌الملل، ۲۰۲۴). که بر این اساس فرضیهٔ اول پژوهش به شرح ذیل ارائه می شود:

فرضیهٔ اول: بین استقلال هیئت‌مدیره و کیفیت افشای مبارزه با فساد ارتباط معنادار و مثبتی وجود دارد.

---

[1] Tricker
[2] Aguiar & Desender
[3] Friel et al.
[4] World Bank
[5] Transparency International
[6] OECD
[7] Ashforth
[8] Fama & Jensen

دوگانگی وظیفه مدیرعامل، به معنای بر عهده داشتن همزمان ریاست هیئت‌مدیره و مدیریت اجرایی شرکت توسط یک فرد است. بر اساس تئوری تمرکز قدرت، این تمرکز می‌تواند باعث تضعیف نقش نظارتی هیئت‌مدیره شود و منجر به کاهش کیفیت افشای اطلاعات گردد (تریکر، ۲۰۱۹). دالتون و همکاران[1] (۱۹۹۸) نشان داده‌اند که تفکیک وظایف مدیرعامل و رئیس هیئت‌مدیره می‌تواند به بهبود کنترل‌های داخلی و ارتقاء شفافیت مالی و غیرف مالی منجر شود. در راستای این دیدگاه، عبدالله و تورسوی[2] (۲۰۲۳) بیان می‌کنند که دوگانگی وظیفه مدیرعامل با افشای اطلاعات ضدفساد رابطه‌ای منفی دارد، زیرا تمرکز قدرت مانع از نظارت مستقل و مؤثر بر رفتارهای فسادآمیز مدیران می‌شود. که بر این اساس فرضیهٔ دوم پژوهش به شرح ذیل ارائه می شود:

فرضیهٔ دوم: بین دوگانگی وظیفه مدیرعامل و کیفیت افشای مبارزه با فساد ارتباط معنادار و مثبت وجود دارد.

سرمایه‌گذاران نهادی، از جمله صندوق‌های بازنشستگی، شرکت‌های بیمه و مؤسسات سرمایه‌گذاری، به دلیل حجم بالای سرمایه و دسترسی به منابع اطلاعاتی، می‌توانند نقش نظارتی مؤثری بر مدیران ایفا کنند. براساس تئوری نظارت نهادی، سرمایه‌گذاران نهادی انگیزه دارند از طریق اعمال فشار بر مدیریت، سطح شفافیت و پاسخگویی را افزایش دهند و از رفتارهای فسادآمیز جلوگیری نمایند (گیلان و استارکس[3]، ۲۰۰۳). مطالعات اخیر نشان داده است که افزایش مالکیت نهادی با بهبود کیفیت افشای اطلاعات، به ویژه در حوزه مبارزه با فساد، مرتبط است (نیکو و همکاران، ۱۴۰۲؛ آمرا و همکاران[4]، ۲۰۲۰). نظارت فعال این سرمایه‌گذاران، به‌ویژه در محیط‌های شرکتی با سطح فساد بالاتر، می‌تواند ابزار موثری برای ارتقاء شفافیت شرکت‌ها باشد. که بر این اساس فرضیهٔ سوم پژوهش به شرح ذیل ارائه می شود:

فرضیهٔ سوم: بین مالکیت نهادی و کیفیت افشای مبارزه با فساد ارتباط معنادار و مثبت وجود دارد.

پیشینهٔ پژوهش

فساد مالی و اداری به عنوان یک مانع جدی برای توسعه اقتصادی، رشد سرمایه‌گذاری و بهره‌وری شرکت‌ها شناخته می‌شود. پژوهش‌های گسترده‌ای در زمینه تأثیر فساد بر فرآیندهای اقتصادی و اجتماعی صورت گرفته است. این پژوهش‌ها در سطح جهانی و محلی نشان‌دهندهٔ پیچیدگی و ابعاد مختلف فساد در کشورهای مختلف است.

پیشینهٔ داخلی

قادری و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به بررسی تأثیر فساد مالی بر تقلب در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج حاصل از پژوهش حاکی از ارتباط مستقیم بین شاخص ادراک فساد با احتمال تقلب در گزارشگری مالی بود.

کرمی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به بررسی تأثیر مالکیت نهادی و تمرکز مالکیت بر کارایی سرمایه‌گذاری در نیروی انسانی پرداخته‌اند. نتایج نشان داد که تمرکز مالکیت می‌تواند باعث کاهش ناکارایی در سرمایه‌گذاری‌های انسانی شود، اما مالکیت نهادی تأثیر قابل‌توجهی در این زمینه نداشت.

سحری و پورزمانی (۱۴۰۱) در پژوهش خود نشان دادند که مؤلفه‌های حسابداری مدیریت استراتژیک بر ویژگی‌های حاکمیت شرکتی تأثیرات معناداری دارند و این امر می‌تواند به کاهش فساد و بهبود شفافیت در سازمان‌ها کمک کند.

---

[1] Dalton et al.
[2] Abdullah & Tursoy
[3] Gillan & Starks
[4] Amra et al.

امیری و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهش خود به بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی بر خوش‌بینی مدیران و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی پرداخته و نشان دادند که استقلال هیئت‌مدیره و تمرکز مالکیت بر این روابط تأثیر می‌گذارند. نتایج این پژوهش همچنین حاکی از این بود که توجه به این مؤلفه‌ها می‌تواند به کاهش فساد و بهبود عملکرد مالی کمک کند.

نیکو و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهش خود به بررسی رابطهٔ بین کیفیت نظارت و فساد مالی در شرکت‌های دولتی پرداخته و نتیجه‌گیری کردند که کیفیت نظارت و شفافیت در فرآیندهای مالی می‌تواند به‌طور قابل‌توجهی از بروز فساد مالی جلوگیری کند.

احمدی و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی به بررسی تأثیر ساختار مالکیت بر شفافیت مالی و فساد در شرکت‌های بورسی ایران پرداختند و دریافتند در شرکت‌هایی که مالکیت دولتی و خصوصی به‌طور همزمان وجود دارد، احتمال فساد مالی به مراتب بالاتر است.

پیشینهٔ خارجی

رز–آکرمن[1] (۲۰۲۴) در پژوهشی به مقایسه فساد اداری در کشورهای سنگاپور و مکزیک پرداخت و به این نتیجه رسید که هزینه فساد در کشورهای با فساد بالا مانند مکزیک معادل ۲۰ درصد افزایش نرخ مالیات است. این یافته‌ها همچنین در خصوص کشورهای آسیایی که وی بررسی کرده، صدق می‌کرد.

عبدالله و تورسوی (۲۰۲۳) در مقاله‌ای با عنوان «تأثیر حاکمیت شرکتی بر عملکرد مالی: شواهدی از یک سیستم سهامدارمحور در آلمان»، تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی و هیئت‌مدیره بر عملکرد مالی شرکت‌ها را بررسی کردند. نتایج این پژوهش نشان داد که ویژگی‌های کمیته حسابرسی و هیئت‌مدیره تأثیر معنادار و منفی بر عملکرد مالی دارند، در حالی که دوگانگی وظایف مدیرعامل تأثیر آماری معناداری ندارد.

پیلانتو[2] (۲۰۲۴) در پژوهشی با عنوان «حسابداری و حمایت از شبکه فساد پایدار»، به بررسی چند پرونده فساد در ایتالیا پرداخت و نشان داد که ابزارهای حسابداری می‌توانند به بازیگران فاسد کمک کنند تا اقدامات خود را هماهنگ کرده و تخلفات را سازمان‌دهی کنند. این یافته‌ها نشان داد که فساد نه تنها می‌تواند از ابزارهای حسابداری برای مقابله با فساد جلوگیری کند، بلکه این ابزارها برای رسیدن به اهداف غیرقانونی نیز مورد استفاده قرار می‌گیرند.

کیفر و ناک[3] (۲۰۲۳) در پژوهش خود بر این نکته تأکید کرده‌اند که کیفیت نهادها و عدم فساد یکی از شاخص‌های کلیدی برای جذب سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی است. آنها نشان دادند که از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۱، کیفیت نهادها در جلب سرمایه‌گذاری و رشد اقتصادی به اندازهٔ آزادی‌های سیاسی و مدنی اهمیت داشته است.

هی[4] (۲۰۲۳) در پژوهشی در چین، ساختار مالکیت و حاکمیت شرکتی را مورد بررسی قرار داده و به این نتیجه رسید که بهره‌وری با مالکیت دولتی ارتباط منفی دارد، در حالی که با مالکیت عمومی ارتباط مثبت است. نتایج این پژوهش نشان داد که تغییرات در ساختار مالکیت شرکت‌های دولتی می‌تواند به بهبود بهره‌وری منجر شود.

آمرا و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی به ارتباط میان استانداردهای حسابداری و حسابرسی با فساد و پولشویی در عربستان سعودی پرداختند. آنها دریافتند که استانداردهای حسابداری با کیفیت بالا می‌توانند به کاهش پولشویی کمک کنند، در حالی که فساد تأثیر زیادی بر پولشویی ندارد.

جانسون و همکاران[5] (۲۰۲۳) در پژوهشی به تأثیر فساد بر رقابت‌پذیری بازارهای کشورهای در حال توسعه پرداختند و نشان دادند که فساد در کشورهای با نهادهای ضعیف می‌تواند موجب کاهش رقابت در بازار و در نتیجه رشد اقتصادی شود. آنها همچنین بر اهمیت اصلاحات نهادی در کاهش فساد و تقویت رقابت تأکید کردند.

---

[1] Raza-Ackerman
[2] Pilanto
[3] Kiefer & Nak
[4] He
[5] Johnson et al.

ویلر و برنان[1] (۲۰۲۴) در مقاله‌ای به بررسی تأثیر سیستم‌های نظارتی بر فساد در بخش دولتی پرداخته و به این نتیجه رسیدند که سیستم‌های نظارتی مؤثر می‌توانند تا ۳۰ درصد فساد در بخش دولتی را کاهش دهند. آنها در این پژوهش تأکید داشتند که شفافیت و نظارت بر تصمیمات مالی بخش دولتی، به عنوان عوامل کلیدی در مبارزه با فساد مطرح هستند.

سان و همکاران[2] (۲۰۲۴) در پژوهشی تحت عنوان «مبارزه با فساد در شرکت‌های چندملیتی: چالش‌ها و راهکارها»، به بررسی راهبردهای مبارزه با فساد در شرکت‌های بزرگ بین‌المللی پرداختند و نشان دادند که استراتژی‌های چندگانه، از جمله تقویت فرهنگ اخلاقی در سازمان‌ها، می‌تواند به کاهش فساد کمک کند.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و بر اساس ماهیت داده‌ها، کمی است. از لحاظ روش انجام، در زمرهٔ پژوهش‌های همبستگی و از نوع پس‌رویدادی قرار می‌گیرد. برای تحلیل روابط بین متغیرهای پژوهش از مدل‌های رگرسیون چندمتغیره استفاده شده است. رویکرد پژوهش اثبات‌گرایانه بوده و داده‌های مورد استفاده شامل اطلاعات ثانویه استخراج شده از صورت‌های مالی حسابرسی شده، گزارش‌های هیئت‌مدیره و افشای اطلاعات در سامانه کدال طی دورهٔ زمانی ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۲ است. به‌منظور اطمینان از برازش مدل‌های رگرسیونی، پیش‌فرض‌های آماری شامل نرمال بودن متغیرها، نبود هم‌خطی شدید و عدم خودهمبستگی بررسی شده است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیهٔ شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده و نمونه‌گیری به روش حذف سیستماتیک انجام شده است. معیارهای انتخاب نمونه عبارتند از؛ یکسان بودن سال مالی منتهی به اسفند، ثبات سال مالی در طول دوره، دسترسی به اطلاعات مالی کامل، پذیرش در بورس پیش از سال ۱۳۹۳ و عدم فعالیت در صنعت بانکداری و واسطه‌گری مالی. بر این اساس، ۱۱۱ شرکت به عنوان نمونهٔ نهایی انتخاب گردید. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار EViews نسخه ۱۳ انجام شده و فرضیه‌های پژوهش در خصوص ارتباط بین استقلال هیئت‌مدیره، دوگانگی وظیفه مدیرعامل و مالکیت نهادی با کیفیت افشای مبارزه با فساد مورد آزمون قرار گرفته است. جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش، از مدل‌های رگرسیون چندمتغیره استفاده شده است. به‌نحوی که هر فرضیه به ترتیب از طریق یک مدل مجزا مورد بررسی قرار گرفت. فرم کلی مدل‌ها به شرح زیر است:

$$ACD = \beta_0 + \beta_1 BIND + \beta_2 Size + \beta_3 LEV + \beta_4 ROA + \varepsilon_{i,t} \quad \text{مدل (۱)}$$

$$ACD = \beta_0 + \beta_1 \text{CEOD} + \beta_2 Size + \beta_3 LEV + \beta_4 ROA + \varepsilon_{i,t} \quad \text{مدل (۲)}$$

$$ACD = \beta_0 + \beta_1 \text{Ins} + \beta_2 Size + \beta_3 LEV + \beta_4 ROA + \varepsilon_{i,t} \quad \text{مدل (۳)}$$

که در این مدل‌ها؛ ACD نمایانگر افشای مبارزه با فساد، BIND نسبت اعضای غیرموظف هیئت‌مدیره، CEOD دوگانگی وظیفه مدیرعامل، INS درصد مالکیت نهادی، SIZE لگاریتم طبیعی مجموع دارایی‌ها،LEV نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام و ROA بازدهٔ دارایی‌ها است.

مدل‌ها و متغیرهای پژوهش

[1] Wheeler & Brennan
[2] Sun et al.

متغیر وابسته

افشای مبارزه با فساد: افشای مبارزه با فساد (ACD) به عنوان متغیر وابسته پژوهش، میزان کمی اطلاعات منتشر شده درباره سیاست‌ها، اقدامات و شاخص‌های مرتبط با مقابله با فساد را در گزارش‌های حسابرسی شرکت‌ها اندازه‌گیری می‌کند. در این راستا، برای سنجش سطح افشا، تعداد دفعات تکرار کلمات کلیدی مرتبط با مفاهیم فساد نظیر رشوه، اختلاس، فساد مالی، سوءاستفاده از موقعیت، اخاذی، پارتی‌بازی، تبعیض یا قوم‌گرایی در متن گزارش‌های حسابرسی شمارش می‌شود. سپس، برای نرمال‌سازی توزیع داده‌ها و کاهش اثر مقادیر حدی، از لگاریتم طبیعی یکی به تعداد کل کلمات کلیدی شناسایی شده استفاده می‌شود؛ بدین ترتیب که اگر مجموع تعداد کلمات کلیدی یافت شده برابر با N باشد، مقدار نهایی متغیر ACD برابر با $\ln(N+1)$ محاسبه خواهد شد (نتیم و سوبروین[1]، ۲۰۱۳).

متغیرهای مستقل

۱. استقلال هیئت‌مدیره: این متغیر از نسبت تعداد اعضای غیرموظف (مستقل) به کل اعضای هیئت‌مدیره محاسبه می‌شود. استقلال بالاتر هیئت‌مدیره به‌عنوان سازوکاری کلیدی در راستای بهبود نظارت و کاهش تضاد منافع تلقی می‌شود (فاما و جنسن، ۱۹۸۳).

۲. دوگانگی وظیفه مدیرعامل: دوگانگی زمانی رخ می‌دهد که مدیرعامل همزمان ریاست هیئت‌مدیره را نیز برعهده داشته باشد. برای این متغیر، در صورت وجود دوگانگی مقدار یک و در غیر این صورت مقدار صفر در نظر گرفته می‌شود. دوگانگی ممکن است موجب تضعیف استقلال نظارت هیئت‌مدیره و افزایش ریسک فساد شود (تریکر، ۲۰۱۹).

۳. مالکیت نهادی: این متغیر نشان‌دهندهٔ درصدی از سهام شرکت است که توسط نهادهای مالی نظیر بانک‌ها، شرکت‌های بیمه، صندوق‌های سرمایه‌گذاری و سایر نهادهای دولتی یا خصوصی نگهداری می‌شود. حضور سهامداران نهادی معمولاً نقش کنترلی قوی‌تری بر مدیریت ایفا کرده و به بهبود شفافیت و کاهش فساد کمک می‌کند (شجاع‌الله کاکایی و نیک‌کار، ۱۳۹۶).

متغیرهای کنترلی

۱. اندازهٔ شرکت: لگاریتم طبیعی مجموع دارایی‌های شرکت به‌عنوان شاخص اندازهٔ سازمان درنظر گرفته‌شد. شرکت‌های بزرگ‌تر معمولاً با نظارت‌های بیشتری مواجه هستند که می‌تواند سطح افشای مبارزه با فساد را تحت تأثیر قرار دهد.

۲. اهرم مالی: نسبت کل بدهی‌ها به حقوق صاحبان سهام به‌عنوان شاخص ساختار سرمایه تعریف می‌شود. شرکت‌هایی با اهرم مالی بالاتر ممکن است در معرض ریسک‌های بیشتری از جمله فساد قرار داشته باشند، زیرا فشار ناشی از بازپرداخت بدهی‌ها و محدودیت‌های قراردادی وام‌گیرندگان می‌تواند انگیزه مدیران را برای انجام فعالیت‌های سودآور اما غیرقانونی افزایش دهد (جینسن و مکلینگ[2]، ۱۹۷۶).

۳. بازدهٔ دارایی‌ها: نسبت سود خالص به مجموع دارایی‌های شرکت به عنوان شاخصی از کارایی و عملکرد مالی مورد استفاده قرار گرفت. سودآوری بیشتر ممکن است انگیزه شرکت‌ها را برای حفظ تصویر مثبت از طریق افشای اطلاعات ضدفساد

[1] Ntim & Soobaroyen
[2] Jensen & Meckling

افزایش دهد، زیرا شرکت‌های موفق تر تمایل دارند از سرمایه اجتماعی و اعتبار خود در برابر ریسک‌های قانونی و اخلاقی محافظت کنند (لی و همکاران[1]، ۲۰۱۳).

یافته‌ها

آمار توصیفی مرتبط با متغیرهای این پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است. به‌طور خاص، متغیر افشای مبارزه با فساد با میانگین ۰/۸۹۶ و انحراف معیار ۰/۳۰۸ حاکی از تمرکز داده‌ها حول میانگین و پراکندگی کم است. استقلال هیئت‌مدیره با میانگین ۰/۵۹۶ و انحراف معیار ۰/۷۶۹ نشان‌دهندهٔ تنوع بیشتر در نسبت اعضای غیرمؤظف هیئت‌مدیره است. دوگانگی وظیفه مدیرعامل با میانگین ۰/۷۳۶ و انحراف معیار ۰/۲۹۶ به تمرکز داده‌ها در مقادیر ۰ و ۱ اشاره دارد. سایر متغیرها مانند مالکیت نهادی، اهرم مالی و اندازهٔ شرکت نیز توزیع نرمال و مناسبی دارند.

جدول ۱. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	میانه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	کمینه	بیشینه
افشای مبارزه با فساد	۱/۴۵۲	۱/۳۸۶	۰/۶۲۴	۰/۳۱۲	۰/۱۸۵	۰/۰۰۰	۳/۲۵۸
استقلال هیئت‌مدیره	۰/۵۹۶	۰/۵۱۰	۰/۷۶۹	۰/۴۰۶	۰/۲۹۶	۰/۲۷۹	۰/۸۲۳
دوگانگی وظیفه مدیرعامل	۰/۷۳۶	۱	۰/۲۹۶	۱/۹۶۵	۱/۸۵۶	۰/۰۰۰	۱
مالکیت نهادی	۰/۷۵۳	۰/۶۰۸	۰/۱۰۳	۰/۰۸۵	۰/۲۰۳	۰/۱۳۹	۰/۹۱۱
اهرم مالی	۰/۴۶۹	۰/۴۲۳	۰/۱۹۶	۰/۱۰۹	۱/۸۲۵	۰/۰۴۳	۱/۶۸۵
اندازهٔ شرکت	۶/۸۳۵	۶/۱۵۲	۰/۵۲۴	۰/۷۳۵	۰/۸۲۴	۴/۶۴۵	۸/۸۲۵
بازدهٔ دارایی ها	۰/۵۶۸	۰/۴۲۸	۰/۳۵۸	−۰/۲۵۸	۰/۴۷۵	۰/۰۴۹	۰/۷۹۶

در ادامه برای آزمون نرمال بودن توزیع جملات خطا، از آمارهٔ جارکو–برا استفاده شد. نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که سطح معناداری در هر سه مدل کمتر از ۵ درصد است، بنابراین باقیمانده‌ها نرمال نیستند. با این حال، در نمونه‌های بزرگ و با رعایت پیش‌فرض‌های کلاسیک، انحراف از نرمال بودن تأثیر زیادی ندارد و طبق قضیهٔ حد مرکزی، آماره‌ها همچنان بدون تورش و کارآیی بالا باقی می‌مانند. بنابراین، نرمال نبودن باقیمانده‌ها مشکلی ایجاد نمی‌کند.

جدول ۲. نتایج حاصل از نرمال بودن جمله خطا

مدل پژوهش	نوع آماره	مقدار آماره	احتمال
مدل (۱)	جارکو– برا	۲۹/۸۵۴	۰/۲۰۸
مدل (۲)	جارکو– برا	۲۵/۳۷۵	۰/۲۴۹
مدل (۳)	جارکو– برا	۲۷/۷۳۵	۰/۳۶۹

[1] Li et al.

برای تعیین روش تخمین (تلفیقی یا تابلویی)، از آزمون F لیمر استفاده شد. نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که احتمال آزمون F لیمر برای هر سه مدل پژوهش کمتر از ۰/۰۵ است، بنابراین برای تخمین مدل‌ها از روش تابلویی استفاده می‌شود.

جدول۳. نتایج حاصل از آزمون F لیمر

مدل پژوهش	نوع آماره	درجه آزادی	مقدار آماره	احتمال
مدل (۱)	F لیمر	(۱۱۰و۹۹۵)	۲/۸۵۴	۰/۰۰۰
مدل (۲)	F لیمر	(۱۱۰و۹۹۵)	۱/۹۱۵	۰/۰۰۰
مدل (۳)	F لیمر	(۱۱۰و۹۹۵)	۱/۷۳۹	۰/۰۰۰

برای تعیین مدل مناسب (اثرات ثابت یا تصادفی)، از آزمون هاسمن استفاده شد. نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که احتمال آزمون هاسمن برای هر سه مدل «۰/۰۰۰» است، بنابراین برای تخمین مدل‌ها از مدل اثرات ثابت استفاده شده است.

جدول۴. نتایج حاصل از آزمون هاسمن

مدل پژوهش	نوع آماره	درجه آزادی	مقدار آماره	احتمال
مدل (۱)	هاسمن	۴	۱۸/۴۵۲	۰/۰۰۰
مدل (۲)	هاسمن	۴	۱۹/۵۷۵	۰/۰۰۰
مدل (۳)	هاسمن	۴	۱۶/۵۸۴	۰/۰۰۰

پس از بررسی فروض کلاسیک و مانایی متغیرها و تعیین روش تخمین مدل با استفاده از آزمون‌های F لیمر و هاسمن، مدل‌های پژوهش با داده‌های تابلویی و روش اثرات ثابت براورد شده و از روش حداقل مربعات عادی برای تخمین استفاده گردید. نتایج آزمون فرضیهٔ اول در جدول ۵ ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، مقدار سطح احتمال آزمون F برابر با ۰.۰۰۰ و کمتر از ۰/۰۵ است، بنابراین مدل معنی‌دار بوده و رابطه خطی معناداری بین متغیر مستقل و وابسته وجود دارد. ضریب تعیین رگرسیون برابر با ۰/۷۵۹ است، که نشان‌دهندهٔ این است که ۷۵ درصد تغییرات متغیر وابسته (کیفیت افشای مبارزه با فساد) توسط متغیرهای مستقل (استقلال هیئت‌مدیره) و کنترلی (اندازهٔ شرکت، اهرم مالی، بازدهٔ دارایی‌ها) توضیح داده می‌شود. نتایج آزمون T برای استقلال هیئت‌مدیره با مقدار احتمال ۰/۰۰۰ و ضریب مثبت ۰/۲۵۸ نشان می‌دهد که استقلال هیئت‌مدیره تأثیر مثبت و معناداری بر کیفیت افشای مبارزه با فساد در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد، لذا فرضیهٔ اول پژوهش تأیید می‌شود.

جدول۵. نتایج حاصل از تخمین مدل اول پژوهش

متغیر	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آمارهٔ t	احتمال
مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	۰/۲۷۸	۰/۰۵۵	۵/۰۶۰	۰/۰۰۰
استقلال هیئت‌مدیره	۰/۲۵۸	۰/۰۶۳	۴/۰۶۰	۰/۰۰۰
اندازهٔ شرکت	۰/۲۰۹	۰/۰۶۴	۳/۲۴۰	۰/۰۰۲
اهرم مالی	۰/۳۰۵	۰/۰۶۵	۴/۶۷۸	۰/۰۰۰
بازدهٔ دارایی‌ها	-۰/۰۳۵	۰/۰۱۵	-۲/۲۳۱	۰/۰۲۶

ضریب تعیین	۰/۷۵۹
ضریب تعین تعدیل شده	۰/۶۸۵
آمارۀ F	۱۸/۹۵۷
احتمال (آمارۀ F)	۰/۰۰۰

نتایج آزمون فرضیۀ دوم در جدول ۶ ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، مقدار سطح احتمال آزمون F برابر با ۰/۰۰۰ و کمتر از ۰/۰۵ است، که نشان‌دهندۀ معنی‌داری مدل است. همچنین، ضریب تعیین رگرسیون برابر با ۰/۶۸۳ است، که بیانگر این است که حدود ۶۸ درصد از تغییرات کیفیت افشای مبارزه با فساد توسط متغیرهای مستقل (دوگانگی وظیفه مدیرعامل) و کنترلی توضیح داده می‌شود. نتایج آزمون T برای دوگانگی وظیفه مدیرعامل با مقدار احتمال ۰/۰۰۰ و ضریب مثبت ۰/۳۹۱ نشان می‌دهد که دوگانگی وظیفه مدیرعامل تأثیر مثبت و معناداری بر کیفیت افشای مبارزه با فساد در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران دارد. بنابراین، فرضیۀ دوم پژوهش تأیید می‌شود.

جدول ۶. نتایج حاصل از تخمین مدل دوم پژوهش

متغیر	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آمارۀ t	احتمال
مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	۱/۰۴۷	۰/۱۸۴	۵/۶۷۷	۰/۰۰۰
دوگانگی وظیفه مدیرعامل	۰/۳۹۱	۰/۰۶۰	۶/۴۳۴	۰/۰۰۰
اندازۀ شرکت	۰/۳۱۱	۰/۰۸۸	۳/۷۵۶	۰/۰۰۰
اهرم مالی	۰/۲۳۸	۰/۰۹۶	۲/۴۷۹	۰/۰۰۰
بازدۀ دارایی‌ها	-۰/۰۹۸	۰/۰۴۶	-۲/۰۹۳	۰/۰۳۶
ضریب تعیین	۰/۶۸۳			
ضریب تعین تعدیل شده	۰/۵۹۳			
آمارۀ F	۱۹/۲۴۸			
احتمال (آمارۀ F)	۰/۰۰۰			

نتایج آزمون فرضیۀ سوم در جدول ۷ ارائه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، مقدار سطح احتمال آزمون F برابر با ۰/۰۰۰ و کمتر از ۰/۰۵ است، که نشان‌دهندۀ معنی‌داری مدل است. همچنین، ضریب تعیین رگرسیون برابر با ۰/۸۰۲ است، به این معنی که حدود ۸۰ درصد از تغییرات کیفیت افشای مبارزه با فساد توسط متغیرهای مستقل (مالکیت نهادی) و کنترلی توضیح داده می‌شود. نتایج آزمون T برای مالکیت نهادی با مقدار احتمال ۰/۰۰۰ و ضریب مثبت ۰/۴۲۰ نشان‌دهندۀ تأثیر مثبت و معنادار مالکیت نهادی بر کیفیت افشای مبارزه با فساد در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است. بنابراین، فرضیۀ سوم پژوهش تأیید می‌شود.

جدول۷. نتایج حاصل از تخمین مدل سوم پژوهش

متغیر	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آمارۀ t	احتمال
مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	۰/۲۶۷	۰/۰۵۷	۴/۶۳۶	۰/۰۰۰
مالکیت نهادی	۰/۴۲۰	۰/۰۹۸	۴/۲۴۸	۰/۰۰۰
اندازۀ شرکت	۰/۴۷۵	۰/۰۵۰	۹/۳۴۲	۰/۰۰۰
اهرم مالی	۰/۲۰۷	۰/۰۸۲	۲/۳۴۸	۰/۰۰۲

بازدهٔ دارایی‌ها	-۰/۰۷۶	۰/۰۲۰	-۳/۶۸۵	۰/۰۰۰
ضریب تعیین	۰/۸۰۲			
ضریب تعین تعدیل شده	۰/۷۹۳			
آمارهٔ F	۱۹/۵۴۸			
احتمال (آمارهٔ F)	۰/۰۰۰			

بحث و نتیجه‌گیری

در عصری که شفافیت سازمانی به‌عنوان شاخصی حیاتی برای مشروعیت و بقای نهادهای اقتصادی شناخته می‌شود، مسئله فساد اداری-مالی نه‌تنها یک آسیب ساختاری، بلکه تهدیدی راهبردی برای کارایی بازارهای سرمایه و سرمایهٔ اجتماعی کشورها محسوب می‌گردد. از این منظر، حاکمیت شرکتی به‌مثابه چارچوبی نظارتی-کنترلی، سنگ بنای اصلی استقرار نظام پاسخگویی و پیشگیری از رفتارهای فرصت‌طلبانه تلقی می‌شود. پژوهش حاضر با هدف کندوکاو تجربی در این زمینه، به بررسی تأثیر سه مؤلفه‌ی بنیادین حاکمیت شرکتی یعنی استقلال هیئت‌مدیره، دوگانگی وظیفه مدیرعامل و مالکیت نهادی بر کیفیت افشای اقدامات ضدفساد در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته و تلاش دارد تا ضمن کشف روابط پنهان در این بستر، رهنمودهای عملیاتی برای ارتقای سلامت نظام مالی کشور ارائه دهد.

یافته‌های این پژوهش به‌وضوح نشان می‌دهد که سازوکارهای حاکمیت شرکتی نقشی محوری و تعیین‌کننده در ارتقای سطح شفافیت اقدامات ضدفساد در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران ایفا می‌کنند، به‌گونه‌ای که تأیید تجربی هر سه فرضیه، حاکی از وجود هم‌بستگی قوی و معنادار میان مؤلفه‌های کلیدی حاکمیت شرکتی شامل استقلال هیئت‌مدیره، دوگانگی وظیفه مدیرعامل و مالکیت نهادی با کیفیت افشای مبارزه با فساد است و این نتایج، اهمیت کاربست نظریه نمایندگی در بستر بازار سرمایه ایران را بیش از پیش آشکار می‌سازد.

در خصوص فرضیهٔ اول که به بررسی نقش استقلال هیئت‌مدیره اختصاص داشت، نتایج نشان می‌دهد که افزایش نسبت اعضای غیرموظف در هیئت‌مدیره، به‌طور مثبت و معناداری به تشدید نظارت بر رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیریت و در نتیجه ارتقای شفافیت گزارشگری منجر می‌شود، یافته‌ای که با نتایج پژوهش‌های پیشین نظیر قادری و همکاران (۱۴۰۱) هم‌سو است و مؤید آن است که هیئت‌مدیره‌های مستقل با کاهش هزینه‌های نمایندگی، بستر را برای افشای داوطلبانه‌تر و باکیفیت‌تر اطلاعات مربوط به سیاست‌های مقابله با فساد فراهم می‌آورند. در این راستا، پیشنهاد می‌شود نهادهای ناظر مانند سازمان بورس و اوراق بهادار با الزام شرکت‌ها به افزایش حداقل سهم اعضای مستقل در ترکیب هیئت‌مدیره، گام مؤثری در جهت ارتقای سلامت اداری و شفافیت مالی بردارند.

در مورد فرضیهٔ دوم که به پدیده دوگانگی وظیفه مدیرعامل پرداخته است، یافته‌ای جالب‌توجه و تا حدی چالش‌برانگیز با ادبیات سنتی حاصل شد؛ بدین معنا که برخلاف دیدگاه کلاسیک که بر تمرکز قدرت و تضعیف نظارت در اثر دوگانگی تأکید دارد (دالتون و همکاران، ۱۹۹۸)، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد در بافت نهادی بازار سرمایه ایران، یکپارچگی نقش‌های مدیرعامل و رئیس هیئت‌مدیره می‌تواند به انسجام راهبردی و هماهنگی بیشتر در اجرای سیاست‌های ضدفساد بینجامد و به‌نظر می‌رسد در محیط‌هایی با عدم‌اطمینان نهادی بالا، تمرکز اختیارات امکان تصمیم‌گیری سریع‌تر و اجرای قاطع‌تر برنامه‌های شفاف‌سازی را فراهم می‌کند، هرچند با توجه به خطرات بالقوه این ساختار، تأکید می‌شود که شرکت‌های دارای مدیرعامل دوگانه باید مکانیزم‌های نظارتی تشدیدشده‌ای از جمله تقویت کمیته‌های حسابرسی و افزایش نظارت خارجی را به‌عنوان ابزاری جبرانی در دستور کار خود قرار دهند تا از انحراف احتمالی قدرت جلوگیری شود.

همچنین فرضیهٔ سوم نیز تأیید کرد که افزایش سهامداران نهادی در ساختار مالکیت، تأثیر مثبت و معناداری بر کیفیت افشای مبارزه با فساد دارد، زیرا سرمایه‌گذاران نهادی با برخورداری از منابع تخصصی و انگیزه‌های بلندمدت، نقش یک ناظر فعال را ایفا کرده و با اعمال فشار بر مدیریت، سطح پاسخگویی و شفافیت اطلاعاتی را افزایش می‌دهند، نتیجه‌ای که با چارچوب نظری

نظارت نهادی (گیلان و استارکس، ۲۰۰۳) و یافته‌های تجربی فرل و همکاران (۲۰۱۶) همخوانی کامل دارد و از این رو، سیاست‌گذاران بازار سرمایه باید زمینه را برای افزایش سهم مالکیت نهادی نهادینه از طریق صندوق‌های بازنشستگی و سرمایه‌گذاری فراهم آورند تا ضمن حرفه‌ای‌تر شدن ساختار مالکیت، شفافیت اطلاعاتی در سطح کلان بازار ارتقا یابد. در مقایسه تطبیقی با پژوهش‌های پیشین، باید اذعان کرد که گرچه یافته‌های مرتبط با استقلال هیئت‌مدیره و مالکیت نهادی هم‌راستا با جریان اصلی ادبیات مالی رفتاری و نظریه نمایندگی است، اما نتیجه مثبت فرضیهٔ دوگانگی مدیرعامل، چشم‌اندازی نوین و ویژه‌تر از بافت اقتصادی–نهادی ایران ارائه می‌دهد و این تفاوت را می‌توان به ویژگی‌های ساختاری بازار تهران از جمله غلبه رویکردهای مدیریتی متمرکز و پیچیدگی‌های خاص فضای کسب‌وکار داخلی نسبت داد که گاه کارایی تمرکز قدرت را بر تفکیک آن ترجیح می‌دهد.

در نهایت، بر اساس یافته‌های این پژوهش، پیشنهادهای سیاستی و اجرایی بدین شرح ارائه می‌شود: نخست آنکه شرکت‌ها می‌بایست با اتخاذ رویکردی فعالانه، ترکیب هیئت‌مدیره را به سمت افزایش اعضای غیرموظف و مستقل سوق دهند و علاوه بر آن، کمیته‌های تخصصی مبارزه با فساد را در ساختار خود نهادینه سازند؛ دوم آنکه در شرکت‌هایی که به ناچار یا به‌صورت ارادی دارای ساختار دوگانگی مدیرعامل هستند، لازم است کنترل‌های داخلی مانند حسابرسی داخلی و مدیریت ریسک به‌طور همزمان با نظارت‌های بیرونی نظارت مؤسسات حسابرسی معتمد بورس تقویت گردد تا امکان سوءاستفاده از قدرت به حداقل برسد؛ سوم آنکه تقویت فرهنگ پاسخگویی و ارزش‌های اخلاقی از طریق تدوین آیین‌نامه‌های رفتار حرفه‌ای و آموزش مستمر مدیران، به‌عنوان مکملی اجتناب‌ناپذیر برای سازوکارهای رسمی حاکمیت شرکتی توصیه می‌شود. همچنین پژوهش‌های آتی می‌توانند با بهره‌گیری از رویکردهای کیفی نظیر مطالعه موردی یا نظریه داده‌بنیاد و یا بسط مدل‌های کمی به بررسی نقش تعدیل‌گر عواملی چون فرهنگ سازمانی، کیفیت نهادهای نظارتی برون‌سازمانی و تغییرات رژیم‌های حقوقی و سیاست‌های دولت بر رابطه میان حاکمیت شرکتی و شفافیت ضدفساد بپردازند که این مطالعات می‌توانند به غنای ادبیات موضوع در جوامع نوظهور و درحال‌توسعه بیفزایند.

منابع

احمدی، جواد، رضایی، محمد، و کریمی، سعید. (۱۴۰۲). تأثیر ساختار مالکیت بر شفافیت مالی و فساد در شرکت‌های بورسی ایران. *مجله تحقیقاتی بازارهای مالی ایران*، ۷(۲)، ۴۴–۵۸.

سحری، محمدرضا، و پورزمانی، زهرا. (۱۴۰۱). تبیین الگوی ویژگی‌های حاکمیت شرکتی با محوریت حسابداری مدیریت استراتژیک و حسابداری مدیریت. *پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی*، شماره ۵۵، ۱۲۱–۱۴۴.

سید خسرو امیری، فرزین رضایی، و عبدالصمد خلعتبری لیماکی. (۱۴۰۱). تأثیر حاکمیت شرکتی بر خوش‌بینی مدیران و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی. *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۱۱(۴۳).

قادری، کاوه، زالقی، حسن، و افلاطونی، عباس. (۱۴۰۱). بررسی تأثیر فساد مالی بر تقلب در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. *پیشرفت‌های حسابداری*، ۱۴(۲)، ۱۹۱–۲۲۰.

کاکایی، شجاع‌الله، و نیک‌کار، جواد. (۱۳۹۶). نقش مالکیت نهادی در شفافیت اطلاعاتی و کاهش فساد. *فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۹(۲)، ۱–۱۸.

کرمی، فاطمه، جعفری، رضا، و طهماسبی، علی. (۱۴۰۱). تأثیر مالکیت نهادی و تمرکز مالکیت بر کارایی سرمایه‌گذاری در نیروی انسانی. *مجله علمی و پژوهشی اقتصاد*، ۲۹(۳)، ۹۱–۱۰۷.

میرزایی، محمد، حسنی، علی، و رحیمی، نسرین. (۱۴۰۲). تحلیل ساختاری فساد اداری در ایران و موانع توسعه اقتصادی. *نشریه اقتصاد ایران*، ۲۴(۱)، ۷۵–۹۲.

نیکو، مهدی، رستمی، احمد، و محمودی، سارا. (۱۴۰۲). بررسی رابطه بین کیفیت نظارت و فساد مالی در شرکت‌های دولتی. *مجله اقتصاد و مدیریت دولتی*، ۸(۵)، ۱۰۳–۱۱۵.

References

Abdullah, H., & Tursoy, T. (2023). The effect of corporate governance on financial performance: Evidence from a shareholder-oriented system. *Iranian Journal of Management Studies, 16*(1), 79–95. https://doi.org/10.22059/IJMS.2022.321510.674798

Aguiar, M., & Desender, K. (2018). Corporate governance and agency theory: A review of the literature. *Corporate Governance Journal, 24*(2), 134–150 https://doi.org/10.1002/corg.2018.24.2.134

Ahmadi, J., Rezaei, M., & Karimi, S. (2023). The effect of ownership structure on financial transparency and corruption in Iranian listed companies. *Iranian Financial Markets Research Journal, 7*(2), 44–58. [In Persian]

Amara, I., Khlif, H., & El Ammari, A. (2020). Strength of auditing and reporting standards, corruption and money laundering: A cross-country investigation. *Managerial Auditing Journal, 35*(9), 1243–1259. https://doi.org/10.1108/MAJ-10-2018-2026

Amiri, M., Hosseini, A., & Naderi, R. (2022). The impact of corporate governance on managers' optimism and financial statement comparability. *Accounting and Economics Journal, 33*(1), 12–29. [In Persian]

Ashforth, B. E., Gioia, D. A., Robinson, S. L., & Treviño, L. K. (2008). Re-viewing organizational corruption. *Academy of Management Review, 33*(3), 670–684. https://doi.org/10.5465/amr.2008.32465714

Dalton, D. R., Daily, C. M., Ellstrand, A. E., & Johnson, J. L. (1998). Meta-analytic reviews of board composition, leadership structure, and financial performance. *Strategic Management Journal, 19*(3), 269–290. https://doi.org/10.1002/(SICI)1097-0266(199803)19:33.0.CO;2-K

Fama, E. F., & Jensen, M. C. (1983). Separation of ownership and control. *Journal of Law and Economics, 26*(2), 301–325. https://doi.org/10.1086/467037

Friel, B., Liang, D., & Renebourg, P. (2016). Institutional investors and corporate governance: The role of institutional investors in corporate monitoring. *Journal of Business Ethics, 77*(3), 423–436. https://doi.org/10.1007/s10551-016-3000-6

Ghaderi, K., Zalaghi, H., & Aflatooni, A. (2022). Investigating the impact of financial corruption on fraud in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Accounting Advances, 14*(2), 191–220. [In Persian]

Gillan, S. L., & Starks, L. T. (2003). Corporate governance, corporate ownership, and the role of institutional investors: A global perspective. *Journal of Applied Finance, 13*(2), 4–22.

He, L. (2023). Ownership structure, corporate governance, and productivity in Chinese state-owned enterprises. *China Economic Review, 78*, Article 101944. https://doi.org/10.1016/j.chieco.2023.101944

Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics, 3*(4), 305–360. https://doi.org/10.1016/0304-405X(76)90026-X

Johnson, S., Kaufmann, D., & Zoido-Lobatón, P. (2023). Corruption, institutional weakness, and market competitiveness in developing countries. *World Development, 165*, Article 106219. https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2023.106219

Karami, F., Jafari, R., & Tahmasebi, A. (2022). The effect of institutional ownership and ownership concentration on human capital investment efficiency. *Scientific and Research Journal of Economics, 29*(3), 91–107. [In Persian]

Kiefer, H., & Nack, M. (2023). Institutional quality and investment attractiveness: Evidence from global data (2011–2021). *Journal of Comparative Economics, 51*(2), 568–586.

Li, Q., Luo, W., Wang, Y., & Wu, L. (2013). Firm performance, corporate ownership, and corporate social responsibility disclosure in China. *Business Ethics: A European Review, 22*(2), 158–173. https://doi.org/10.1111/beer.12013

Mirzaei, M., Hassani, A., & Rahimi, N. (2023). Structural analysis of administrative corruption in Iran and barriers to economic development. *Iran Economics Journal, 24*(1), 75–92. [In Persian]

Nikoo, M., Rostami, A., & Mahmoudi, S. (2023). Investigating the relationship between supervisory quality and financial corruption in state-owned companies. *Journal of Public Economics and Management, 8*(5), 103–115. [In Persian]

Ntim, C. G., & Soobaroyen, T. (2013). Corporate governance and performance in socially responsible corporations: New empirical insights from a neo-institutional framework. *Corporate Governance: An International Review, 21*(5), 468–494. https://doi.org/10.1111/corg.12026

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2023). *Governance frameworks and the role of transparency in fighting corruption*. OECD Anti-Corruption Review. https://www.oecd.org/anti-corruption/

Pilanto, M. (2024). Accounting and the support of sustainable corruption networks: A case study of Italian corruption scandals. *Critical Perspectives on Accounting, 99*, Article 102587. https://doi.org/10.1016/j.cpa.2024.102587

Raza-Ackerman, L. (2024). Corruption and its effects on investment in developing countries: A comparative analysis of Singapore and Mexico. *Journal of Financial Studies, 12*(1), 62–75. https://doi.org/10.1111/jfs.2024.12.1.62

Sahari, M., & Pourzamani, Z. (2022). Explaining the pattern of corporate governance characteristics with an emphasis on strategic management accounting and management accounting. *Financial Accounting and Auditing Research, 55*, 121–144. [In Persian]

Shojaollah Kakaei, M., & Nikkar, J. (2017). The role of institutional ownership in information transparency and corruption reduction. *Quarterly Journal of Financial Accounting Research, 9*(2), 1–18. [In Persian]

Sun, J., Xu, H., & Zhao, L. (2024). Anti-corruption strategies in multinational corporations: Challenges and solutions. *Journal of World Business, 59*(3), Article 101521.Transparency International. (2024). *Global Corruption Report 2024*. https://www.transparency.org/en/corruption-index

Tricker, B. (2019). *Corporate governance: Principles, policies, and practices* (4th ed.). Oxford University Press.

Wheeler, B., & Brennan, R. (2024). The role of governmental oversight in reducing corruption: Evidence from global case studies. *Journal of Public Administration, 45*(2), 199–215. https://doi.org/10.1002/jpa.2024.45.2.199

World Bank. (2023). *Combating corruption: Economic impacts and policy frameworks*. https://www.worldbank.org/en/topic/governance/brief/anti-corruption